

Наказ
Генерального штабу Збройних Сил України
від 04.12.2014 **№317**

Про затвердження Положення
про Психологічну службу
Збройних Сил України

З метою вдосконалення організації психологічного забезпечення у Збройних Силах України, своєчасного надання психологічної допомоги та психологічної реабілітації, відновлення морально-психологічного стану військовослужбовців, в першу чергу тих, які отримали бойові психічні травми, формування та підтримання на відповідному рівні психологічної стійкості до психотравмуючих чинників сучасного бою, психологічної готовності військовослужбовців до повсякденної та бойової діяльності

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про Психологічну службу Збройних Сил України, що додається.

2. Наказ розіслати згідно з розрахунком розсилки.

Начальник Генерального штабу – Головнокомандувач
Збройних Сил України
генерал-полковник

В.М.МУЖЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Генерального штабу
Збройних Сил України
від 04.12.2014 №317

ПОЛОЖЕННЯ про Психологічну службу Збройних Сил України

1. Загальні положення

1.1. Положення про Психологічну службу Збройних Сил України (далі – Психологічна служба) визначає структуру, напрямки діяльності, завдання, зміст та організацію її діяльності у Збройних Силах України, а також її науково-методичне, матеріально-технічне, фінансове забезпечення і підготовку кадрів.

1.2. Психологічна служба – це сукупність структурних підрозділів та окремих посад в органах військового управління, військових частинах, установах та військових навчальних закладах, що входять до єдиної субординативної системи, основу якої складають фахівці у галузі практичної (прикладної) психології, які виконують завдання щодо організації психологічного забезпечення.

1.3. Психологічне забезпечення є складовою морально-психологічного забезпечення і являє собою систему узгоджених, цілеспрямованих заходів, які ґрунтуються на досягненнях сучасної психологічної науки і проводяться в інтересах підготовки та застосування військ (сил), формування, підтримання та відновлення психологічної стійкості, психологічної готовності особового складу, збереження психічного здоров'я військовослужбовців, членів їх сімей, цивільного персоналу, резервістів Збройних Сил України.

1.4. Психологічне забезпечення організовується Психологічною службою відповідно до чинного законодавства України, наказів і директив Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, методичних рекомендацій та вказівок начальника Головного управління по роботі з особовим складом Збройних Сил України.

1.5. Головною метою діяльності Психологічної служби є формування та підтримання на відповідному рівні психологічної стійкості і психологічної готовності військовослужбовців до повсякденної та бойової діяльності.

2. Основні напрямки діяльності та завдання Психологічної служби

2.1. До основних напрямків діяльності Психологічної служби належать:

психологічна діагностика – передбачає вивчення та узагальнення особистісних і соціально-психологічних характеристик особового складу, спрямованих на визначення індивідуально-психологічних особливостей поведінки та наявності у військовослужбовців професійно-важливих психологічних якостей, виявлення серед військовослужбовців осіб групи “посиленої психологічної уваги” відповідно до завдань, що вирішуються;

психологічна прогностика – передбачає оцінку перспектив розвитку особистості, прогнозування можливої індивідуальної і групової поведінки військовослужбовців на підставі виявлених особистісних, характерологічних

якостей, наявного соціально-психологічного клімату та складності завдань за призначенням;

психологічна профілактика – передбачає виявлення, усунення та запобігання особистісним і груповим негативним психологічним явищам, які виникають в процесі проходження військової служби та виконання бойових завдань, надання психологічної допомоги особовому складу;

психологічне консультування – передбачає спрямоване на самопізнання і саморозвиток військовослужбовців формування у них здатності знаходити більше варіантів поведінки, понять, думок, почуттів, вчинків, розширення ступенів свободи вирішення життєвих та службових завдань; надання рекомендацій командирам (начальникам) щодо роботи з підрозділами (малими групами) та окремими військовослужбовцями, запобігання негативним явищам та формування позитивного соціально-психологічного клімату серед особового складу;

психологічна корекція – передбачає організований психологічний вплив на військовослужбовців, які мають відхилення від соціальної або психічної норми, з метою усунення несприятливих психічних утворень та формування у них якостей, необхідних для військової служби;

психологічна реабілітація – передбачає відновлення втрачених (порушених) психічних функцій, відновлення (корекцію) самооцінки і соціального статусу військовослужбовців із психічними розладами, бойовими травмами і каліцтвами;

психологічний відбір та розстановка кадрів – передбачає розробку професіограм на кожен військову спеціальність, оптимізацію системи проведення професійного психологічного відбору на споріднену групу військових професій; проведення необхідних заходів професійного психологічного відбору; надання висновку про професійну придатність кожного військовослужбовця (до навчання, перепідготовки тощо); комплектування військових підрозділів (крім вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів);

просвітницько-пропагандистський – передбачає формування та розвиток професійно важливих психологічних знань, умінь та навичок військовослужбовців з метою забезпечення їх психологічної готовності до виконання бойових завдань, оптимальної працездатності та психологічної стійкості до негативного впливу психогенних чинників бойових дій; навчання керівного складу формам і методам психолого-педагогічного впливу на підлеглих в інтересах виконання визначених завдань, підвищення загальної психологічної культури військовослужбовців;

дослідницький напрям – передбачає сприяння у проведенні наукових досліджень у галузі психології та впровадження їх результатів у практичну діяльність;

психологічна експертиза – передбачає оцінку відповідності (адекватності) методичних підходів поставленим завданням психологічного забезпечення.

2.2. Основними завданнями Психологічної служби є психологічне забезпечення виконання завдань за призначенням військами (силами) та психологічне супроводження військово-професійної діяльності персоналу Збройних Сил України, які включають:

моніторинг, аналіз, оцінку та прогнозування розвитку чинників, що впливають на ефективність діяльності особового складу під час виконання завдань за призначенням;

підтримання та розвиток психологічної стійкості особового складу, налаштування на безумовне виконання завдань за різних умов обстановки;

надання психологічної допомоги військовослужбовцям, які її потребують, внаслідок дії психотравмуючих чинників військово-професійної діяльності;

організацію професійно-психологічного відбору особового складу, оцінку психологічної придатності окремих військовослужбовців, екіпажів (розрахунків) до виконання завдань за призначенням (крім вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів);

організацію та керівництво системою психологічної підготовки особового складу з урахуванням особливостей професійної діяльності за видами (родами) військ, здійснення її методичного забезпечення;

апробацію та впровадження тренінгових технологій щодо формування та розвитку у військовослужбовців відповідних професійно важливих психологічних якостей, необхідних для виконання завдань за призначенням;

психологічну допомогу особовому складу під час ведення бойових (навчально-бойових) дій та повсякденної діяльності (психодіагностика як система використання методів виявлення та вимірювання ступеня психотравмованості військовослужбовців; психологічне консультування, психопрофілактика, психокорекція; психічна реабілітація як система медико-психологічних і соціальних заходів, спрямованих на поновлення, корекцію та компенсацію психотравматичних ефектів, створення позитивних мотиваційних настроїв до виконання бойових (навчально-бойових) завдань);

вивчення соціально-психологічного клімату у військових колективах з метою визначення основних чинників, що впливають на діяльність особового складу та надання консультативної допомоги та пропозицій до управлінських рішень керівникам усіх рівнів;

індивідуальну та групову консультативну роботу з членами сімей військовослужбовців;

навчання командирів та офіцерів по роботі з особовим складом формам та методам психологічного вивчення особистості та основним прийомам психолого-педагогічної корекції;

здійснення організаційних та методичних заходів щодо посилення впливу психологічного забезпечення на досягнення позитивних результатів службової діяльності;

надання методичної допомоги командирам (начальникам) усіх рівнів щодо створення ефективної системи забезпечення психологічної надійності та психологічної стійкості особового складу;

організацію психологічної реабілітації особового складу;

психологічний аналіз причин та умов виникнення психологічних травм у військовослужбовців, підготовку пропозицій та методичних рекомендацій щодо їх запобігання та усунення;

проведення психопрофілактичної роботи, спрямованої на зміцнення та відновлення відповідного позитивного психічного стану військовослужбовців та працівників Збройних Сил України, запобігання виникненню дезадаптації;

організацію взаємодії з відповідними службами інших силових структур України, фахівцями Міністерства освіти та науки України та громадських організацій професійної спрямованості з питань надання психологічної допомоги та реабілітації громадян, координацію їх діяльності у Збройних Силах;

поліпшення кадрового потенціалу підрозділів та військових частин шляхом організації професійної орієнтації кандидатів для проходження військової служби і навчання у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України, їх професійно-психологічного відбору на підставі результатів вивчення комплексу знань, умінь, особистих якостей, необхідних для професійної діяльності;

формування та підтримку стійкої мотивації особового складу до виконання завдань за призначенням;

розробку критеріїв діагностики (оцінки) психологічної готовності особового складу до виконання завдань за призначенням;

організацію моніторингу та прогнозування соціально-психологічних процесів у військах (силах), підготовку пропозицій щодо їх оптимізації;

організацію проведення у військах (силах) психологічних, соціально-психологічних та військово-соціологічних досліджень;

виявлення чинників, що призводять до виникнення соціально-психологічних проблем у службово-бойовій діяльності військовослужбовців;

організацію проведення наукових досліджень з проблем психологічного забезпечення.

3. Обов'язки та права посадових (службових) осіб Психологічної служби

3.1. Відповідно до покладених на Психологічну службу завдань, її посадові (службові) особи зобов'язані:

знати вимоги чинного законодавства, яке регулює діяльність Збройних Сил України, а також володіти необхідними для виконання професійних обов'язків знаннями з психології, психодіагностики, психологічного консультування та психопрофілактики, методи активного навчання, соціально-психологічного тренінгу, сучасні методи психологічної підготовки, корекції та розвитку особистості;

вивчати особовий склад, який прибув до військової частини, складати його психологічну характеристику та надавати рекомендації командирам (начальникам) щодо організації роботи з ним;

здійснювати заходи щодо соціально-психологічної реабілітації (адаптації) військовослужбовців до умов військової служби та нейтралізації негативного впливу перебування в бойових умовах на особистість;

вивчати малі групи військовослужбовців, їх структуру, групові процеси та їх вплив на морально-психологічний клімат в середовищі (у підрозділі), розробляти рекомендації щодо його покращення;

виявляти осіб з підвищеною психологічною напруженістю, схильних до проявів внутрішньої і зовнішньої агресії, вести їх облік, вивчати психологічні особливості військовослужбовців, які впливають на обстановку у військовій частині, підрозділі;

спільно з командирами (начальниками) організовувати заходи психологічної підготовки особового складу;

надавати командуванню з'єднань (військових частин) рекомендації щодо організації індивідуальної роботи з особовим складом, профілактики міжособистісних і міжгрупових конфліктів серед них;

проводити заняття щодо підвищення психолого-педагогічної компетентності персоналу, сприяти створенню позитивної морально-психологічної атмосфери та обстановки взаємної довіри і взаємопорозуміння між начальниками та підлеглими;

здійснювати контроль за виконанням рекомендацій, які були запропоновані за результатами психологічного вивчення особового складу;

регулярно аналізувати та узагальнювати отримані результати з основних напрямків діяльності і надавати інформацію відповідним керівникам військових органів управління;

підтримувати постійну взаємодію з професійним середовищем психологів шляхом участі в наукових, науково-методичних, науково-практичних та практичних конференціях і семінарах, постійно вдосконалювати свій професійний рівень, відслідковувати інноваційні психологічні технології та впроваджувати їх у практичну діяльність;

дотримуватися етичних норм та принципів професійної діяльності, проводити психологічну роботу дотримуючись принципу конфіденційності в роботі, з метою недопущення моральної та психологічної шкоди суб'єкту психологічного дослідження.

3.2. Для виконання покладених на Психологічну службу завдань посадові (службові) особи Психологічної служби мають право:

визначати для використання у своїй професійній діяльності психологічні методи тестування та оцінки індивідуальних і соціально-психологічних особливостей особового складу, методики та процедури впливу за умови, що вони відповідають вимогам надійності, валідності та пройшли достатню апробацію у межах сучасної психологічної науки і є безпечними для психічного здоров'я особистості;

використовувати соціологічні методи: опитування (інтерв'ю, анкетування, експертне опитування), аналіз документів (у тому числі контент-аналіз), спостереження, експеримент для вивчення морально-психологічного стану особового складу та соціальних процесів (обстановки) у військових колективах;

використовувати в службовій діяльності всю доступну інформацію, що характеризує особистість та поведінку особового складу;

прогнозувати можливі соціально-психологічні наслідки впливу умов бойової обстановки (військово-професійної діяльності) та інформувати про них безпосередньо керівний склад;

за погодженням з командуванням організувати взаємодію з питань, які належать до компетенції Психологічної служби, з іншими установами, організаціями, навчальними та науковими закладами;

здійснювати заходи щодо профілактики психотравмуючих станів та запобігання професійній деформації особового складу, який виконує завдання за призначенням;

у випадках, обумовлених професійною доцільністю, з дозволу керівництва виконувати функціональні обов'язки у цивільному одязі.

4. Структура Психологічної служби

Психологічна служба складається з таких основних ланок: підрозділи та посади психологічної служби органів військового управління; офіцери (психологи) та психологи працівники Збройних Сил України у військових частинах, установах та військових навчальних закладах.

5. Зміст та організація діяльності

5.1. Психологічна служба відповідає за планування, методичне забезпечення, організацію, проведення та якість психологічного забезпечення

діяльності військ (сил), психологічної роботи з військовослужбовцями та цивільним персоналом Збройних Сил України.

5.2. Керівництво Психологічною службою здійснює Головне управління по роботі з особовим складом Збройних Сил України.

5.3. Заходи психологічного забезпечення включаються до плану роботи з особовим складом органів військового управління та військових частин у розділі “Морально-психологічне забезпечення”.

5.4. На посади керівників підрозділів Психологічної служби (виду Збройних Сил України, оперативного (повітряного) командування, армійського корпусу) призначаються військовослужбовці, які мають вищу освіту не нижче оперативно-тактичного рівня за спеціальностями “військово-соціальне управління” та “психологія”, “психофізіологія”, “виховна та соціально-психологічна робота у підрозділах (на кораблях) за видами ЗС України”, мають досвід військової служби на посадах, які пов’язані з організацією та проведенням психологічного забезпечення діяльності військ (сил).

5.5. Комплектування посад Психологічної служби (виду Збройних Сил України, оперативного (повітряного) командування, армійського корпусу) проводиться з числа осіб, які мають вищу освіту за спеціальностями “військово-соціальне управління”, “психологія”, “психофізіологія”, “виховна та соціально-психологічна робота у підрозділах (на кораблях) за видами ЗС України”.

6. Науково-методичне, матеріально-технічне, фінансове забезпечення

6.1. Науково-методичне забезпечення діяльності Психологічної служби організовується і здійснюється відповідно до наказів Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України і покладається на Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, Науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних Сил України, інші науково-дослідні установи і військові навчальні заклади Збройних Сил України.

6.2. Матеріально-технічне та фінансове забезпечення Психологічної служби здійснюється у загальній системі забезпечення структур по роботі з особовим складом Збройних Сил України.

6.3. Наукову експертизу (розроблених методик, діагностичних комплексів, порадників, пам’яток, посібників, рекомендацій тощо) здійснюють Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського та Науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних Сил України.

6.4. Стандартизацію (уніфікацію, регламентацію, приведення до єдиних норм тестових оцінок) процедури проведення, інструкцій, бланків обстеження, способів реєстрації результатів, умов тестування здійснює Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, Науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних Сил України за погодженням з Головним управлінням по роботі з особовим складом Збройних Сил України.

7. Підготовка кадрів

7.1. Підготовка офіцерів та цивільного персоналу для заміщення посад Психологічної служби здійснюється за спеціальностями “психологія”, “виховна та соціально-психологічна робота у підрозділах (на кораблях) за видами ЗС України”, “військово-соціальне управління” і “психофізіологія” у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів та інших вищих навчальних закладах України.

7.2. Оцінка професійних якостей офіцерів та працівників Психологічної служби здійснюється відповідними комісіями, які створюються в психологічних службах вищих органів управління.

Тимчасово виконуючий обов'язки начальника
Головного управління по роботі з особовим складом
Збройних Сил України
полковник

О.М.ГОЛОДНЮК